

مه راسیمه کانی جه ژنی نه ورۆزو جه ژنه کانی دی له ئیرانی کۆن و کوردستان-دا

ئا: محمهد ره سوول حه سه نه پور
(کوردستانی ئیران)

سالی له م یادکردنه وه به دا ده یکه ن به جه ژن و شادی و خوشی و ناویان ناوه نه ورۆز. هیندی که سیش پیتان وایه ئەم جه ژنه ناوی میهره گان بووه. له م نیوه دا. هیندی میژوونوسی سه ده کانی نیوه راستیش پیتان و ابووه ئەم پرۆژه میهره گان بووه.

به لام شاره زایان و میژوونوسانی دی ئەمه یان ده رخستوووه و بو گه لی کوردی قاره مانیش ئەمه روون و ئاشکرایه که نه ورۆز بیجگه له وهی یه که م پرۆژی وه رزی به هارو زیندوو بوونه وهی سروشته هه ره که له ناوه که شی دیاره پرۆژی سه ره که وتنی کاوهی دلیر به سه ر زوحاکی خویتمژ دایه وه له میژووی گه لی کوردا کاوهی ئەوتوش زۆرن که به سه ر زوحا که کانی زه ماندا زال بوون و گه لی کورد ناوی ناون پالنه وانی گه ل وه ک بارزانی-ی نه مر.

له گه ل ئەوهی ئەم واقیعییه ته بو ئیمه روونه، به لام له کتیبه کۆنه ئیرانییه کاندانا ئامازه به وه کراوه که نه ورۆزو میهره گان دوو جه ژن بوون که له ئیرانی کۆندا به رپۆیه چوون.

ئوهی روونه میهره گان سه ره تای ده سپیکردنی وه رزی سه رماو سوڵه به وه نه ورۆز سه ره تای وه رزی گه رمایه. به پیتی نووسراوه کانی (یه سنا) که کتیبی زه رده شتییه کانه، هه تا پیتش ئایینی ئیسلام، دینی زه رده شتی دینی ره سمیی گه لانی سه رزه و بییه ئیرانییه کان بووه و ئەم دینه له سه ر بناغه ی سیج ئەسلی: (کرده وهی باش، وته ی باش، بیروبوچوونی باش) دامه زراوه و پرۆژی

له ئەفسانه دیرینه کاندانا باس له وه کراوه که زه رده شت له یه که مین پرۆژی یه که م مانگی (۱۶۷۶ ی پ.ز) که به هه لکه وت پرۆژی شه مه بووه له دایک بووه. ئەو پرۆژه پرۆژی یه که می وه رزی به هار بووه به ناوی نه ورۆزی جه مشیدی ناویراوه. هه ره ها هیندی که س له م باوه رده ان که جه مشید شا (۱) له پرۆژی (هورموزد- پرۆژی خودا) له مانگی فه ره ردین (خاکه لیوه) که ده بیته پرۆژی یه که می مانگی وه رزی به هار له سه ر ته ختی پاشایه تی دانیشتوووه و ئەو پرۆژه وه ک نه ورۆز دیاری کراوه، دو اتیش هه موو سالییک ئەو پرۆژه یان کردوو به جه ژن.

له چیرۆکی کۆنی دیکه دا هاتوو که جه ژنی نه ورۆزو میهره گان، به بۆنه ی سه ره که وتنی هه ق به سه رناهه ق و دادپه ره وهی به سه ر سته م و زۆرداریدا به رپۆیه چوووه نه ورۆزو میهره گان هه ر یه کیک بوون و له و پرۆژه دا کاوهی ئاسنگه ر خه لکی به دژی زوحاکی خویتمژ هان داوه و شوپشیکی سه رتاسه ری ساز کردوووه و زوحاکی له سه ر ته ختی پاشایه تی لاهردوووه له کتیی ده ماوه ند به ندی کردوو و خۆی بۆته سه ره کرده و قاره مانگی گه له که ی.

به م هۆیه وه وا ویده چی له واقیعه دا ده ماوه ند، زه ماوه نده کوردییه که ی خۆمان بی که له زمانی فارسیی کۆندا زۆر جارن دوو پیتی (دال-ز) به جیگه ی یه کتری له وشه دا به کار برداون.

به دوا ی ئەوه یدا که زوحاک گیراو خه لکی له ده ست زولم و سته می ئەو خویتمژه ره هایییان دیت، هه موو

پینج رۆژی پینجهه بۆ سه رکردهکانی سوپا.
پینج رۆژی دوايي بۆ خه لکی ئاسایی بوو که پینیان
دهگوت (باری عام) - ئیجازه پیدانی گشتی.
له سه ره به پرتوه چوونی نه ورۆزو میه ره گان دابونه ریت وهک
یهک وابوو، هه ره بزیه ئیرانییه کان هه ره دووک رۆژیان
ده کرد به جهژن و بهم پیتییه میه ره گانیس وهک نه ورۆز
دابهش دهکرا به شهش بهش.

به هیندی رابوچوون پاشاکانی ساسانی له (۵۸۱ ی
ز) و به واتایه کی دی له (۴۷۱ ی ز) دا نه ورۆزیان کردووه
به جهژنی میلی گهلانی سه ره زه و بییه ئیرانییه کان.

سولتان جه لاله ددینی مه لیکشای سه لجووقی
به یارمه تیی وه زیری زانا و به ناویانگی خوی خواجه
نیزامه ددینی تووسی له سالی (۱۰۷۴ ی ز) دا
سالنامه یه کی دروست کرد به ناوی (سالنامه ی جه لالی)
له ویدا رۆژی یه که می وه زری به هاری به یه کهم رۆژی سال
ناوردو وهک جهژنی نه ورۆز دیاری کرد. ئەم رۆژ ئەژمێره
ئێستاش بنچینه ی رۆژنه ژمیری هه تاوی ئیرانه. بهم پیتییه
له سالی (۱۰۷۴ ی ز) یه وه جهژنی نه ورۆز له هه وه لێ
وه زری به هار به رامبه ره به (۲۱) ی مانگی مارس
(مارت) و میه ره گان له (۱۰-۱۶) مانگی ره زه یری
وه زری پاییزی هه موو سالتیک به پرتوه چووه.

هه ره وهک پیتشتریش ئامازه ی بۆ کراوه گهلانی
نیشته جیتی سه ره زه و بییه کانی ئیرانی کۆن جگه له م دوو
جهژنه چه ندين جهژنی دیکه شیان به پرتوه بردووه وهک:
- جهژنی سه ده (۱) - (ئاگر) ئەم جهژنه په نجا رۆژ بهر
له هاتنی نه ورۆز گیراوه.

له هیندی شوپینی کوردستان ئەم جهژنه به ناوی
(بیلندانه) (۲) له رۆژی یه که می چله ی بچووک (په نجا
رۆژ بهر له هاتنی نه ورۆز) ئیستاش باوی ماوه به تاییه تی
له نیو گوندنشینه کانی چیا بیدا. له م رۆژه دا گا و گه ردوون
ده کری و میوژ و گوێزو خورما ده به شنه وه و بیلێ به فری
دان هه لدا وه سن و ده لێن ئیتر سه رما و سۆله پشتی شکا و
سه رما ته شقی شکا. جهژنی سه ده وه میه ره گان و باقی
جهژنه کانی ئیرانی کۆن ئیستاش له نیو زه رده شتییه کان
به تاییه تی زه رده شتییه کانی ئیران له ده وره به ری شاره کانی
یه زدو کرمان و ئیسه فه هان و شیراز به شتییه کی جوان
به پرتوه ده چیت و زه رده شتییه کان خویان به پارێزه ری ئەم
جهژنانه ده زانن (۳)

ئیرانییه کان له رۆژگاری کۆندا هیندی جهژنی
دیکه شیان به پرتوه بردوون وهک:
- جهژنی تیرگان (۴)

زه رده شت

له دایکبوونی زه رده شتی پینجه مبه ره له سالی (۱۰۸۰ ی.
پ. ز) دا بووه و ئەو رۆژه به ناوی نه ورۆز- ناودیر کراوه.
هیندی سه ره چاوه ی دیکه ش ئامازه به وه ی ده که ن که
زانایانی ئایینی زه رده شت له سالی (۴۸۵ ی پ. ز)
سالنامه ی هه تاوییان دروست کردووه له ویدا چوار
وه زری سالییان دیاری کردووه یه کهم رۆژی وه زری به هار
وهک رۆژی ده سپێکردنی سالی نوێ دیاری کراوه. هیندی
سه ره چاوه ش ده لێن زه رده شت بۆ خوی جهژنی نه ورۆزی
هینا وه ته رۆژی یه که می وه زری به هار. هیندی
سه ره چاوه ش باس له وه ده که ن که جهژنی نه ورۆز له هه ره
ده وره زه مانیکدا به چه شنیک و به جوړیک به رپا کراوه.
له ده ورانی ده سه لاتداری هیندی پاشای ساسانی له
(۲۲۶ - ۶۵۱ ی ز) دا و اباو بووه که سه ره تای مانگی
خاکه لیه (۲۱) ی مارس «مارت» - ۲۰ ی ئاوریل
«نیسان» کراوه به جهژن و شادی و خۆشی.

ئه بوو ره یحانی بیروونی ده لیت (هه ره سی رۆژه ی
مانگی فه ره ردین- خاکه لیه) کرابوو به شهش بهش،
پینج رۆژی بهم چه شنه ی خوارئ:

پینج رۆژی یه کهم تایبه ت بوو به پاشاکان که له م
ماوه یه دا خه لات و پیتشکیتشیان بۆ ده چوو.
پینج رۆژی دووه م بۆ نه جیب زاده کان.
پینج رۆژی سییه م بۆ خزمه تکارانی پاشاکان.
پینج رۆژی چواره م بۆ ده ست و پتوه نده کانی کۆشکی
پاشایه تی و ده رباریه کان.

- به همهنگان.

- (ئاخیری هه موو مانگه ئیرانییه کان جهژنیکیان دهگرت و پاشگری «گان» پتوه ده لکیترا. نازه رهخش. که له دوای هیترشی عه ره به کان له سه ره تاکانی ئایینی ئیسلامدا به ره به ره له نیتو چوون.

نه ورۆزدا بۆ پاشاکانی ساسانی و له پاش ئه وانیش ده بوو بۆ خه لیفه کان بچیت.

عه ره به کان به ره به ره به وه رازی بوون به مه رجیک ئیرانییه کان ئه م جهژنانه به رپا بکه ن و جهژن و شادی و ئاههنگ بگیتن که خه لات و پیتشکیش بۆ ئه وانیش بهرن.

نه ورۆز جهژنهکانی دیکه ی

له دوای ئایینی پیروزی ئیسلام

جیگه ی سه رسورمان نابج ئه گه ر بلتین گه لانی تیره ی ئاریایییه کان به م رتوره سم و یاسایانه وه که شیوه ی به رتوه بردنی ژبانی لینه بارئ و هه رده م سه ر زیندوو و شادمان ژباییت به تپه ره بوونی زه مان و هاتنی قه وم و تیره ی نامۆدا ویددچوو مه شخه لی پروناکیده ری نه ورۆز رووی له کوژانه وه بئ و ئه و مه راسیمه دتیرینانه بۆ هه تاهه تایه له بیرومیتشکی خه لکی بچنه ده ر. به تایه تی له دوای ئایینی ئیسلام و هیترشی عه ره به کان که ئه م رتو ره سمانه ی ئیرانییه کانیه به «ئاگریه رستی، کوفرو زه ندیق» و شتی له م بابه ته ناو ده برده و به توندترین شیوه به ره به ره کانیه یان ده کردو به نووکی شمشیر به ر خور دیان له گه ل به رپا کارانی ئه م جهژنانه دا ده کرد.

به لام قه ومهکانی ئیرانی به سه برو سیکه دانه ی تایه تی خو یان توانیه یان بۆ جارتیکی دیکه ش تۆزو غوباری زه مانه له سه ر روخساری نه ورۆز جهژنهکان وه سپن و بۆ جارتیکی دیکه ش ئه م چرایه رۆشن بکه نه وه. هیتنده ی نه خایاند به زیره کی و وشیاریه وه چوونه نیتو داموده زگای خه لیفهکانی ئومهوی و عه بباسی و ئه م رتوره سمانه یان سه ر له نو ی به رپا کردنه وه تا ئه و جیگه یه چوونه پیتشه وه که جلویه رگی ئیرانییهکان به خه لیفهکان پۆشی و ایان لیکردن به چاولیکه ری له پاشاکانی ساسانی -باری عام- به خه لکی بده ن و شاعیرانی عه ره ب به زمانی عه ره بی سه روودو هۆنراوه بۆ جهژنهکانی نه ورۆز میه ره گان دابنیه ن. نمونه ی زیندوو له م باره یه وه ئه وه یه که ئه بوونه واس وشه ی نه ورۆزی به شیوه ی کو ن له هه لبه ستهکانیدا به کار برده وه.

ئه و ئیرانییهکانی له داموده زگای حکومه تی خه لیفهکاندا ده ستیان بوو، ئاگریان رۆشن ده کردو گۆرانییه ژان ئاههنگ و سه روودیان ده چری.

به م پتیه بۆمان ده رده که وئ ته نیا چه ند سالیک ئه میروسولتانهکانی ئومهوی توانیه یان دان به جه رگی خو یاندا بگرن و چاوپۆشی له م هه موو دیاری و پیتشکیشه ی ئیرانییهکان بکه ن که له جهژنی میه ره گان و

هیتندئ سه رچاوه باس له وه ده که ن که خه لیفهکانی به نی ئومه ییه له جهژنی نه ورۆزدا نزیکه ی (۵ تا ۱۰ ملیون) دره مه یان وه ک خه لات و به رات و پیتشکیش و دیاری له لایه ن ئیرانییهکانه وه بۆ چووه.

ده لاین هه جاجی کوری یوسف که له چا و ئه میرهکانی دیکه ی ئومهوی کابرایه کی به ئینساف و رهحم و به زه بی ناسراوه و زۆر چیره کی له نان بده بی و جوانبیری له سه ره باس ده کرتن، یه که م که س بووه له نه ورۆزو میه ره گاندا دیاری به نرخ و به هاداری له لایه ن خه لکی ئیرانه وه بۆ چووه ته نانه ت ده لاین خه لکی ره ش و رووت له م دیاری و خه لات و سه رووسات بردنانه ده رنه هاو پتیراون.

له سه ر به رتوه چوونی جهژنی میه ره گان له کوردستاندا بیرو یای جو ره جو ره هه ن. مامۆستا هیتمی موکریانی (یادی به ختیر) ده لئ «... هه ر له جیژی میه ره گان که له (۱۰) ی ره زه ره دا ده گیتری زۆر دوور نییه، هه ر به بیری مندای مه ردار له ئاخیره ئۆخری مانگی میه ره (ره زه ره) به رانیان ده مه ری کردووه و جیژی میه ره گانیان بۆ کردووه. دیاره ئه و جیژه ئه ئه وه نده گه وره بووه که عاره ب وه ریان گرتووه و کردوویانه به «میهره جان» به هه موو رۆژی خو ش ده لاین میه ره جان. مه ر به پیتج مانگان ده زی پیتشینان ده لاین به رخ پاش سه د رۆژ روو حی ده به ردئ و مه ترسی به ر ئاویتن که م ده بیته وه. جیژی سده ئیستاش له زۆر شوینی کوردستان ده که ن و پتی ده لاین (بیلن دانا).

(دوو مانگ پاییزو سی مانگ زستان ده بیته پیتج مانگ و له شه وی ئه وه لی به هاردا زه وی مه رموالات و جهژنی هه ره گه وره ی مه رداره).

هه ر له سه ر جهژنی میه ره گان له ئیرانی کو ندا له (۱۰-۱۶) ی مانگی ره زه ردا ده گیرا، ئیستاش له هیتندئ شوینی کوردستاندا باوی ماوه و پتی ده لاین جیژی خه رمان (خه رمان هه لگرتن) یان به هیتندئ واته جهژنی تری (تری چنن) که له هیتندئ جیگه ی کوردستان ناوی به جهژنی شه راب هاتووه. له و جهژنانه دا گا و گه ردوون ده کرا و ریز له میوان ده گیرا.

هیندی مه راسیمی پیش جه ژنی نه ورۆژ له کوردستانی ئیران

- چوار شه مه سووره (چوار شه مه سووره)

له کاتی ئیواره و تاریکیوندا له حه وشه و سه ربان و کووچه و کۆلانیان ناگر ده کړیته وه. مندا لان له چهند رۆژ پیشتر چیلکه چال و ئاوردو کۆده که نه وه.

مندا لان به سه ر ناگره کاندایا زده ده و ده لێن: (سووری

تو بو من، زه ردی من بو تو.)

جار جاره شه ئه گه ر چاوه کان خافلان ئه واکه کێژانی عازبه و نۆبوکان و کچانی ده می به ختیش له سه ر ئاواره کان بازده ده و زۆر جاری وایه به خووبان نازان داویتی کراسیان ده سووتی.

له شاری سنه ی کوردستانی ئیران به چوار شه مه سووره ده لێن (کوله چوار شه مه) به شکۆیه کی ته واره وه ئه و مه راسیمه ده گرن و ده یکه ن به جه ژن و شادی و له سه ر کیتی (ئاوییه ر) له ئیواره ی ئه و رۆژه به سه دان ناگر رۆشن ده کړی و کبژان و کوران به ره شه له ک و ئاههنگ گێران تا شه و درهنگانیک له ده ره وه ی مالان به سه ر ده به ن.

له شاره کانی دیکه ی کوردستانی ئیران:

له کرماشان له سه ر بیستوون و په راو

له پاوه له سه ر شاهۆ

له مه ربان له سه ر میراجی

له سه قز له سه ر که لی و نه وشه

له بانه له سه ر ئاریابا

له بوکان له سه ر ته رغه و قه بری حه سه ن زیره ک

له مه هاباد له سه ر داشمه جید

له سه رده شه له سه ر گرده سوورو گیا رهنگ

له ره به ت له سه ر سووره و زه ربان

له ئیواره ی رۆژی چوار شه مه سووره (کوله

چوار شه مه) دا ناگر ده کړیته وه و ئه وه بیجگه له حه وشه و

حه ساره و سه ربان و کووچه و کۆلانی هه موو شاره کانه که

هه ر ماله و ناگری خو ی رۆشن ده کا و مندا لان به تره قه

ته قانده و فشفشه هه لده ن ئه م مه راسیمه پیرۆژ ده که ن.

شاره کانی دیکه ی ئیرانیش هه ر به م شیه و چوار شه مه

سووری پیرۆژ ده که ن و نه رم و ئاههنگ ده گێرن.

له پاکستان و به شیک له هیندوستان و ئه فغانستانی

(به تاله بان) و ناسیای ناوه راست مه راسیمی چوار شه مه

سووری ده گرن.

(له شیه و ی به رپا کړنه که ی ناگادارییه کی ئه و تو م له ده س

نییه - ن)

- حاجی فیروز، له ئیراندا (له کوردستان به رچاوم

نه که و ته وه - ن) له هه ر کووچه و کۆلانییک ده هۆل و

زورنا ژنه ن ده گه ریتن. جلی سوورو ره نگا وره نگ له به ر

ده که ن، له نیویاندا یه کییک ده موچاوی خو ی ره ش ده کات

و کلاویکی قووقی به زهنگوله له سه ری ده کا و هیندییک

زهنگوله به خو یه وه هه لدا وه سی و به ئاههنگی ده هۆل و

زورنا هه لده په ری و سووران ده دا و ده لێ:

«حاجی فیروزه، سالی یه ک رووزه...» ئه و حاجی

فیروزه حه ج نه کړدوه چه ند رۆژ پیش جیژنی نه ورۆژ

وه دیار ده که و ی و موژده ی هاتنی «مامه نه ورۆژ» به گو یی

خه لکیدا ده دات و کاتیکیش مامه نه ورۆژ دابه زی دیاری

و نوقلی (بیدشک) و شیرینی به تاییه تی بو مندا لان

له گه ل خو ی دا ده نی.

دایک و باوکه کان مۆچیا ری (ئامۆژگاری) مندا له کان

ده که ن:

- ئامان نه که ن شیرینی زۆر به خو ن هه موو ده مو ددانان

خه راپ ده بیت!

به لام مندا ل گو ییان به م قسانه قه رزدار نییه هه ر که

گه وه ره کان روویان له ولا کرد یان چوونه جیژنه پیرۆزه ی

ده و رجیرانان چ عه شرتیک به م هه موو شیرینی و ئاجیل

(چه ره س) ده که ن؟

- ماله ته کاندن (خانه ته کانی). چه ند رۆژ پیش هاتنی

نه ورۆژ کابانی مالی هه موو ئه سپاب و ئه ساسییه ی مالی

وه ده رده نی، زۆر جاری واش هه به زۆریه ی که لویه لی مالی

نو ی ده کړیته وه، هه ر نه به ی یه ک دوو پارچه حاجه تی نیو

مالی ده کړدیتن و له سووچیک رۆده نرین بو ئه وه ی میوان

بزانن و بیانین.

ئه وه ی مالی پاک و خاوین نه کاته وه ئیرانییه کان ده لێن

جه ژنی پیوه نا نووسی.

پۆره سی (رۆژانی) نه ورۆژ

- سفره ی حه وت سین:

یه کییک له پۆره سمه کانی نه ورۆژ له ئیرانی کۆندا که

تا کو ئیستاش هه ر باوه راخستنی سفره ی حه وت سین.

له رۆژگاری فه رمانه وایی پادشاکانی ساسانیدا ده فری

له گل دروستکراوی نه خشیندراو له سه ر سفره یه کی

تاییه تی که بو ئه م کاره دروست ده کرا، داده را.

له رۆژگاری ئه مپۆدا حه وت جوړ شه له سه ر سفره ی

حه وت سین داده نری که پیستی یه که میان له زمانی

فارسیدا به پیستی «سین» ده ست پیده کات. شته کانیش

ئه مانه ن:

(سیر- سرکه- سه مه نی- سیو- سماق «ترشی سماق»- سه وزی- سنجوو).

بێجگه له وانه قورئانی پیرۆز- سکه یه کی ئالتوون (ئه گهر نه بوو زیو یان ئیدی) ئاوینه گردی پایه دار- مۆمدانیک به مۆمی هه لکراوه وه و له وانهش زیاتر تونگه ی مینای خپکه چهند دانه ماسیی پهنگی تیدا له هامووشودان.

ئه م ماسییانه هم بۆ جوانی و هم له بهر ئه وه له سه ر سفره ی هه وت سین داده نرئ که ماسی له یه که م ساته کانی سال نوئ بوونه وه دا چهند جارێک خول ده خواو خۆی ئاوه ژوو ده کاته وه.

همه مو ئه ندامانی بنه ماله له یه که م ساته کانی سال نوئ بوونه وه له ده ور بیه ک له سه ر سفره ی هه وت سین رۆده نیشن و چاوه پروان ده بن تا سال نوئ ده بیه ته وه له پاش ئه م کاره ده ست ده که ن به رابوو سانی یه کترو دوعای سالنوئ بوونه وه ده خوین.

خۆراکیکی که هه مو ئیترانییه ک له شه وی جه ژنی نه ورۆزدا پتویسته بیه خوات پلاو ماسیی (ئه وانه ی بۆیان بلوئ).

ئه و شتانه ی سه ر سفره ی هه وت سین به پیتی ناوچه جیا جیا کانی ئیتران فره ق ده کات (له کوردستان له نێبو بنه ماله کورده کان تاک و ته را راخستنی سفره ی هه وت سین باوه).

ئه و که سانه ی رتیره سمی راخستنی سفره ی هه وت سین به رتیره ده بن، ئه م خالانه له بهر چاوه ده گرن:

- سفره که پتویسته پهنگی سپی بیت، له بهر ئه وه ی پهنگی سپی له نێبو ئیترانییه کانه به نیشانه ی پاک و راستی و شانس و به خت ناسراوه.

- سفره که پتویسته په راوێزی به شپوه ی نه خش و نیگاری تایبهت به ئیترانییه کان که پتی ده لئین «سفره ی قه له مکار» ب.

له ئیترانی کۆندا بۆ راخستنی سفره ی هه وت سین، هه وت ده فری له گل دروستکراوی نه خشیندراو به نیشانه ی هه وت (ئه مشا سپه ند- هه وت فریشته که ی ئایینی زه رده شت) پر له خواردنی جۆراو جۆر ده کران و له سه ر سفره که داده نران هه ر له بهر ئه وه یه که سفره ی نه ورۆز به ناوی هه وت سینی یان هه وت چینی ناو دێرکراوه. له پاشان به ره به ره «پای نیسه بت» ی سینی لاچوو به وه به «سین».

به پیتی عادهت به ناوی هه ر کام له (ئه مشا سپه نده کان) سینییه ک ئاماده ده کراو داده نرا:

- سه وزه له هه وت جۆر دانه ویتله، له هه وت قالی گلین یا مس- دا، هه ر کام له دانه ویتله کان باشته سه وزیا نیشاندهری ئه وه بوو که ئه م ساله بۆ چاندنی ئه و دانه ویتله یه باشته ره. به م پتیه پتیشنیاریان به وه رزیران ده کرد له م جۆره دانه ویتله یه زیاتر بچین.

چاندنی سه وزه له ده فری جۆراو جۆر دا بێجگه له وه ی له سه ر خه لکی ئاسایی پتویست بوو له سه ر پادشاکانیش واجیب ده کرا.

بۆ ئه م مه به سته بیست و پینچ رۆژ به ر له هاتنی نه ورۆز له هه یوانی قه سری پاشایه تیدا دوازه کۆله که به ژماره ی دوازه خودا وه ندی جیگه ی ریزی ئیترانییه کان که ناوه کانیان له سه ر دوازه مانگی سال (هه تاوی) دانراوه، به ریا ده کران و له سه ر هه ر کام له م دوازه کۆله که یه جۆرێک دانه ویتله شین ده کراو له پاش ته واو بوونی دوا بین رتیره سمی نه ورۆز- رۆژی سیزده (سیزده به ده ر) به ئاهه نگی سازو ئاواز هه لپه رکی هه لده که ندراو به ئاوی چۆم و رووبارانیان داده هیتشت.

ده لئین پاشا کۆنه کانی ئیتران رۆژی سیزده یان له گه ل خه لکی ئاسایی به سه ر ده بردو و ده ستیان ده کرد به هه لپه رکی.

شتیکی دیکه که پتویست بوو له سه ر سفره ی هه وت سین دانرا بیه گۆزه ئاوێک بوو که له لایه ن کێژۆله یه کی جوانچاکی (باکیره) وه له کانی گوند یان شاره که وه ده هیترا له بهر ئه وه ی ئاو (باکیره) بوون له لای ئیترانییه کان گرینگیی تایبهت به خۆی هه بووه، که له پاشان له ئایینی خاچپه رستان له جه سته ی هه زره تی مره م- دا خۆی نواند.

به ردی جوان و به نرخ له هه نگل و ده سگیره ی گۆزه که هه لده و اسران که نیشانه یه ک بوو بۆ رازاندنه وه ی «ئانهیتا» (5) خودا وه ندی ئاوی پاک و خاوین و کانی و سه رچاوه کانی ئیترانییه کان.

له شه وانی نه ورۆزدا ناگری پیرۆزی نه ورۆز له سه ربانی هه موو مالتیک دایسا. به یانی رۆژی نه ورۆز بازتیکی پهنگی سپی له سه ر کۆشکی پاشا وه به نیشانه ی نازادی مرۆف له به ندو گیره و کیشه کانی رۆژگار، هه لده درایه ئاسمان و به شوین ئه وه یدا گشت به ندییه کان نازاد ده کران.

شه ره ئاو کردن له م رۆژه دا رتیره سمیکی دیرین بوو به نیشانه ی ئاره زووی باران بارین بۆ پاراو کردنی داچینراوه کان.

له پاش ئه و مه راسیما نه جیژنه پیرۆزه و رابوو سانی

- سەرچاوهکان:
- ۱- تاریخ ایران زمین ص ۱۰-۱۱.
  - ۲- آثار الباقیه و الجاحظ- أبوریحان بیرونی.
  - ۳- تاریخ اجتماعی ایران.
  - ۴- مام هیمن موکریانی (یادی بهخیر) بابهتیک لهسەر نهوڕۆز.
  - ۵- ماهنامه- اقتصادی- سیاسی- اجتماعی، گزارش شماره ۱۰۹-۱۱۰. صفحه ۲۵-۲۶-۲۷.
  - ۶- تمدن اسلامی، جرجی زقیدان ج ۲، ص ۲۲.
  - ۷- بیرهوه ریبهکانی نووسەر لهسەر جهژنهکانی نهوڕۆز.

یهگتری دهستی پێدهکردو پیاوان له پیشدا بهشتی شیرین جیژنی یهگتریان پیرۆز دهکرد.

وهک باس کراوه جهژنی نهوڕۆز دوازه شهوورپۆژان بهردهوام بوو و پۆژی سێزده (سێزدهبهدهر) یان به چوونه دهرو پهنا بردنه بهر ئامبیزی سروشت و تا ئیواره بهخۆشی رایاندهبواردو له پاشان بهرهو مال دهبوونهوه.

مهراسیمهکانی جهژنی نهوڕۆز له حالێ ئیستادا گهچی ژیانی ماشینی بهتهوای زاله بهسەر وهزعهکهدا، بهشپهوه شکۆیهکی تایبهتی خۆی بهرپهوه دهچن، سوننهتی دیرینی باب و باپیران بهچی دهگهیهنریت و بهتایبهتی نهوڕۆز قهت لهیادناکریت.

ئیمه ی کورد لهسهرمانه له پۆژی پیرۆزی نهوڕۆزدا که یادگاری کاوهی نهبهرده پهیمان نوێ بکهینهوه بۆ یهکخستن و پتهوکردنی ریزهکامان و ریزگرتن لهیادی شههیدانی سهربهززی گهلهکهمان و یادکردن لهبهندی و دوورخراوه و نازیزانی دووره و لاتمان.

نهوڕۆز لهگشت لایهک پیرۆزییت.

پهراویزهکان:

- ۱- له ئیرانی کۆندا شهوورپۆز بهجیا باس دهکران. (پهنجما رۆژو پهنجما شهو بوته ۱۰۰) - بۆیه بهم جهژنهیان وتوووه (سهده).
- ۲- به واتای (بیتلیمان دانا) لهبهر تهوهی لایان وایه لهمهوپاش بهفر ناباریت یان کهمتر دهباریت و بیتلی بهفر مالتین پتویستی پین نابین.
- ۳- زهردهشتیهکان خۆیان به پارتهزی رتورهسمهکانی نهوڕۆز دهزانن گهچی له ئاوێستادا ناوی نهوڕۆز نههاتوو، بهلام ئیرانییهکان که هاتنه سهر دینی زهردهشت، جهژنی لهمیژینهی خۆیان لهبیرنهکرد. ئیستاش لهسەر ئهم بیروباوهری خۆیان سوورن. زهردهشتیهکان خۆیان لهگهڵ گهلی کورد بهنزیك دهزانن و زۆر داپههههتی نزیك لهگهڵ کوردانیان ههپه.
- ۴- له پێزمانی فارسی کۆندا وشه ی (گان) پاشگری زهمانی و وشه ی (گاه) پاشگری مهکانیهه.
- ۵- ناهیدیشی پین دهلین تهستیرهههکیش بهم ناوه ههیهو ئیرانییهکان پتزی لێ دهگرن و ناوی زۆر ئافهههتان دهنیتن ناهید.